

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 12.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 30. МАРТА (11. ТРАВЊА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази једном пут недељом. Сталоје на ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 6; по ред. 3; четврт год. н. 1. 50. н. За СТЕНУ год. н. 7; по г. н. 3. 50; четврт н. 1. 75. н. За све друге земље год. н. 8; по год. н. 4; четврт год. н. 2. За остале земље се за ред 5 помера. Приходи и све наручнице малу се администрације, а доноси уреднику на Цетиње.

ПРЕУСТРОЈСТВО НАШЕ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ.

Сенат, од кога је постало под владиком Петром **II.** био је у ипштој отачини не било највише судска власт, него је обављао и Друге дужности, спадале у државну управу. Под кнезом Данилом и под владом данашњег господара нашега чинасу су нека преустројства протва потреба и духу времена, али ипак сенату остајаше исти дјелокруг и ова власт у најпространијим границама. И тако стоји све до данас.

Таквом устројству сената не само што се није имало шта закљети, него је оно доста подлогу одговарало состојеном стању земље. Земља мала, а брзој сростањем ограничена, разнотакмачки, свака радња у повоју.

Унутра ред и сигурност, споља обрана од непријатеља, то бјаше једини и сав задатак земљске власти. Да томе одговори, сенат бјаше попушно довољан.

Али, хвала Богу, труду Господару и свијести народној, Црна Гора последњих година у сваког погледу знатно напредовала. И спољни значај њени одскаче је јако и унутрашњи развитак њених околности се обили. У таквоме положају и једна и друга околности неодољиво захтева, да се изгубите земљи услови, прекопуњава за даљи разитак и све већи напредак њени.

А ту долази, о томе је у нас сваки стегло ујерено, у првом реду — преустројство самога сената.

За своје потребе земљске, које су настале, сенат, да и најбоља закључило, није више доста, престо из тога разлога, што рад велики и многостранки превлазио је његову.

Иза последњег рата досадње године мрва употребила је Црна Гора на разитак свије своје у цијелој могућности. У војној и бољој земљорадњи, у јакој и разноврсној трговини тражио је наш народ побољшање и унапређење свога материјалног стања. То је опет захтевало изузимања саобраћајна средства и због тога се влада кнеза Николе, увиђајући и потпомажући то, постарала, да се у земљи установи телеграфска линија, пошта, да се граде путови коњски и колски и т.д. Узимао само то једно, на њега увиђајући, колико је тиме обила ради напредовао сенату. А где су друге струке? Гдје је провјетри, којој се обавља нећа у нас показало, о којој влада настојава и мора најжале настојати? Гдје је судство, које се баш сада тежком преустројством, по којем се захтевају другичији уреди и нове снаге? Гдје је војна управа, која је савршено привремена, и којој се сва важна и највећи труд мора посветити по налажу Црне Горе и великом задатку у рјешању наше народне будућности.

И да дасице послове одржава неби сенат био више у стању по досаднем свом устројству, а јаво ли све друге нове дужности, много веће и важније, које су настале. Црна Гора зград напредка и будућности своје као и у интересу наше општенародног мора радити, начин и средства изналазити, да развије и унаприједи све стране своје државне управе.

А све то понављамо што смо рекли, садашњи сенат није у стању, и морао се исти основно преустројити према насталим потребама.

И ки смо веома радосни, што смо данас у стању јавити, да је **II. Св.** наш кнез већ подвизио обузет том озбиљном мишљу, и да је одлучио то преустројство државне управе — предузети и извршити.

Колико смо се обавјестили кнежевска је одлука ово: Дјелокруг садањег сената своди се једино на судство; одузимају му се сви други државни послови, које је досад такође одржавао и постоје највише земљски суд. Давља засебно се установљују оне управе: војна, правосудна, унутрашњих послова и кнежевска канцеларија за својне послове. Остале струке, као за финансијску, трговину, грађевину, просвету спојиће се са појединијема од установљенијех управа.

Корист оваквога преустројства очекива је. Досадњи сенат није могао досјети, колико је интерес земље захтевао, и да суди и да свијема другичије дужностима одговори. Сад пак, само као суд и то најважни, мога ће најважније своје дужности одржавати и дати нам довољно јекства, да ће се судство у нас развити, уредити и усавршити. То мито стоји и за све поменуто струке. На челу сваке стајаће изабрани човјек, са нужним способностима, који ће се искључиво старати о раду њему повереном и једино настојати да га постојано развија и што више унаприједи.

Поред толике користи, коју ће земља имати од тога преустројства, од особито је важности још и то, што се тиме трошкови државни увећавају са свијем незнатно. Са установљеним управама биће два три лица више, јер ће се смањити и број чланова садањег сената, будућег највишега суда.

У свези с овим преустројством стоје и оставке г. г. сенатора.

Нијесмо још у стању јавити кад ће **II. Св.** кнез извести ово преустројство, поставити нов суд и именовати управитеља. Свадољко држио да ће у брзо бити и ми му унапријед поздрављамо ово дјело, које може, и хоће ако Бог да, створити ново вријеме у Црној Гору и изјављујемо нашу вјеру, да ће изабрати људе достојне ових највиших звања.

ТРОШАК ЗА ГРАЉУ ПУТОВА У БОКИ И У ОСТАЛОЈ ДАЛМАЦИЈИ.

Познато је нашим читаоцима да је финансијски одбор царскога вјешта био предложио да се из државног прорачуна србине капредни трошак за путеве у Бокви, који ове године износи 46,000 фор. Кад је та ствар дошла на дневни ред, бокешки је заступник, г. Љубиша учинио сљедећи предлог:

У државном прорачуну године текуће висока влада тражи да јој се одобри за путеве и мостове свота ф. 6,848,260, од које ф. 2,091,260 као капредна прија.

Од ове своте влада на краљевину Далмацију ф. 99,000 редовно прије, а капредне ф. 95,000, скупа дакле ф. 194,000, међу којима ф. 46,000 капредне прије за грађу путова у Бокви. Баш финансијски одбор нашао је за сходно да предложи да се србине из државног прорачуна из све то огромне своте она од ф. 46,000 што висока влада тражи за грађу путова у Бокви. Узроке које је навео дотични извјештач др Гисра у финансијском одбору, и које су узроке у своје

вријеме познине објелоданила, могу се овако обухвати:

1. У Бокви у последње четри године одређивала се за путеве свота од ф. 297,000, а још пута нова;

2. У Бокви не треба пута за кола јер тако кола и нема;

3. Више се је потрошило у Бокви у путовима за четри године последње, него ли у читавој Далмацији.

4. За то треба приворучити високој влади да исправи пут с Дубровника на Котор, и у толико србисати ф. 45,000 што она тражи као капредну прија за путеве у Бокви.

Дужност ми је, као бокешком заступнику, доказати невољно стање путова у својој отачини, а у исто вријеме оправдати чине, које је навео г. извјештач.

Прије свега пријетити ми је то, да у данашњој седници, у којој се претресује државни прорачун, не чини ми се ујесно говорити је ли влада потрошила збо или добро своте, што сте ли одређивали у последне четри године за грађење путова у Бокви. То спадат да каже на коначни рачун, на је г. извјештачу слободно своје пријетбе чинити кад тај посао дође на претрес. Сад је питање о том, је ли влада дужна или не да направити у Бокви државно-шонтарски пут. На првијер, да сте одобрили у последње три године ф. 1,200,000 за један мост на Дунаву код Бежа а сад влада опет тражи толику своту да га сарина. Ја вјесам да неби било узумно рећи влади: по дамо другог новца, кад се мост није још отргдио, јер је наравно да се је отргдио пријем новцем, неби требало још давати. Како се је пак тај новац потрошио, то спадат на коначни рачун, а ми ћете давати новца докле док се буде могло мостом ходити!

Но ива још нешто, у својем прорачуну влада каже да је потрошила за путеве у Бокви ф. 296,000 у последне четри године. Ја налазила на против тога да се за пут државно-шонтарски није потрошила ни пуних сто хиљада, а остало је пошло за глад године 1870, ушледа налога министра унутрашњих послова г. 1871 бр. 17893 и за војно-трговачки пут с Једеница на Драгва ушледа другог налога године 1871 истог министарства бр. 8191.

Пут државно-шонтарски преко Боке на турској граници дијели се на три одсека и заузима дужину од неважних миља 10 и по или 40,332.

За први одсек од Херцег-Новога до Котора (неважних миља 5 или ка. [] 20,000) нијесте одређивали никад ни новца.

За други одсек с Котора на Будву (н. и. 22/3. кл. [] 10,666) одређивате у четри године ф. 43,400 : 78.

За трећи одсек с Будве на Блоквус (н. и. 22/3. кл. [] 10,666) до турске међе, одређивате у исто вријеме ф. 109,516 : 47 и по.

Ово су званични подаци из државног прорачуна.

Ја пак незнам јесу ли се сви ти новци потрошили баш за те одсеке, или се је који вријент учинио, или знам да је за те одсеке била одређивана свота и године 1870 до 1873 од ф. 152,917 : 34 и по, чисто веома мала според велике потребе.

По речико да се је баш сва та свота и потрошила у ц. кр. пут у Бокви, свак је у стању сами рачуна дати шта се је могло с мом урједити. Од године 1814, кад смо се предали Аустрој, за ц. кр. шонтарски пут потрошила је држава скоро 153 хиљаде ф., дакле у 60 година ф. 2716 на годину или седам поглавља на главу. Но Бокви није крива да се на њу влада није обавезала прије године 1870, нити је крива данашња влада што је дужна од једном издати оно што се вријешно влади запустити.

По што се је тим подмет уредило на и. кр. поштарски пут? Завето добата, толико доста да би ја жељо да се и у другим земљама једнаком штедљом ради, јер ја видиш из закључних података да је и. кр. године 1871 једна немачка милијарда путног писма коштала:

У Паризију ф. 1214.

У Галицији ф. 2451.

У Штатерској ф. 2979.

У доњој Аустрији ф. 6874 (дакле енориша 1:713/4 од кластера).
У Далмацији ф. 500 (дакле новч. 12 и по од кластера).

Потрошеном својом направно се пут из Котора на Бучу, којег се пропријати Французи још г. 1812, којег је Аустрија до године 1870 запустила, и који ако још за кога није, баш за то висока влада тражи да јој одређеном ф. 46,000. То је други одјек и. кр. поштарског пута.

Почео се лани градити трећи одјек тога пута с Буче на Блакау, гдје су се од прије људи долази и топила. То ће бити најдужи пут у Боки кад се сврши.

Рекох да ја из рачуна не видиш да се је која свота одређивала за први одјек, т. ј. за и. кр. државно-поштарски пут из Херцег-Новог на Котор. И до душе тако пута и нека, већ и. кр. пошта прелазе возом преко свијета мора, кад се може. Зове се давао и. кр. државно-поштарски пут али је то енцијали, јер је у ствари свије море, а јести кола употребљав се лажа на кола. То значи тако звано колашничку на пошта. За избјегла несигурности и злати ствари својих правих климом, ја мислим да би било поштење рећи: и. кр. државно-поштарски пут из Херцег-Новог на Котор јест јавно море.

Дакле у Боки има и. кр. државно-поштарског пута немачких милијарда 103/4, од којих половина јест море, а по другој половини кола не могу да возе. Ово је жалосна истина!

Ја мислим да није лажно по влади да се такви пут зивава и. кр. државно-поштарски пут, јер збива један државни пут требао би да служи као узор омиљених и сеосних путевина.

Навести ћу само један пример. Међу Котором и Будвом (други одјек и. кр. државно-поштарског пута) нека пута за кола; за то треба да возна пошта долази у Будву десетко два пута Лојдињем паробродом. Будући у Будви опасно пристаниште, кад је на мору олуја, пароброд не може или неће да такне Будву, већ настави своје дуговање даље до Крпа, остави будванску пошту у Бару, и она тако лежи, док се поврати с истога која Лојдом пароброд да је прихвати и донесе на се у Будву. Годого се да и овај други пароброд не може да такне Будву због рђави времена, а он ће ти с њом опет у Котор и тако ова чека суца и добра времена. Тако није ријетко да пошта из Беча и Трста дође у Будву последи двадесет и тридесет дана. А у Будви има један баталјон постоле, водичке, војне и суштвене власти, која тако живо без саобраћаја свијетом, као да су у средној Азији.

Читао сам да се рекло у одбору еминципационоу да у Боки не треба пута на кола јер

тако да и нека кола. Ието би било рећи да у Далмацији не треба греденога пута јер збива тако нека паравоза. Богу хвала у Боки немо нишпила, који би своје капиталне улагали у кола, да им леже у подружја, док им се пошрани пут за ниш.

Читао сам даље како се је рекло у одбору да у последне четири године више се потрошило за путове у Боку по у читавој Далмацији. Ја видиш на против у рачунима да се је у Далмацији потрошило више ф. 42,000; али држим да се у свој Далмацији много мање потрошило но је била нужа да се потроши. Но кад је одбор енципационоу нашао праведно да укине Боки фор. 46,000, чему их барем не даде Далмацији?

Што се тиче одлуке да се гради пут државно-поштарски из Дубровника на Котор, чини се жени да она стоји у противуријечју са сбрањеном свотом, која је баш на то изјевљена била. Та одлука обухваћа два одјека државнога пута, то јест овај с Котора на Херцег-Новог, гдје пута нека, и овај с Херцег-Новог на Цапат, гдје се људи спази дон кољна возе. — Ово је било нужно разјаснити.

Кад неби сад ово високо вијеће одобрио влади своту од ф. 46,000 вишедне првије, онда би је дошло у неуреду да запустити грађе већ започете, и тад би пропало и оно што се је ланис поградило.

Ја се дакле ухватам да ово високо вијеће, које зна ухватило положај Боке, који је већ од године 1870 толику своту одређило на материјалну помоћ оног удаљеног и запуститијег мјеста, прихватили је овај предлог и одобрити своту од ф. 46,000 напредно првије за путове у Боку.

Предлог је одиста прихваћен након кратке расправе, коју на другом мјесту донавима, те су тако за текућа годину за путеве у нашој покрајини одобрене следеће своте:

Редовита трошка.

За поврну далматинских путева у опће	ф. 19,000
За нове путеве у Боки	80,000

Напредна трошка.

За путеве од Жуме до Цапата, од Дуба до Царина, од Зивања Брича до Отреса и Брбрара	ф. 31,000
За путеве од Буче до Сушњевца, од Деленија на Драгач, од првевог Брија на Тројину, од Шкалара на Дуб	46,000

Свота ф. 176,000

од којих пада 126,000 на Боку а 50,000 на остатку Далмацију. Ми честитамо божевном заступнику на толики успјех. (Земљак.)

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Турска хоће да се подлади. Наредна је, као оно првије десет година, ново насеље Черкеза под онам исти Нузрет паши. Доћи ће, а-

ко се обвешта, свега 30,000 Черкеза, а населити ће се у Бугарску једно 5000 људи Дунава, остало око Ниша, Софије и Габрове. Турски пријатељи „Н. с. Преса“ јако се радује томе и у вјеру свакога, хоће да вјерује, да ће то насеље бити једна Черкеза подлажати снагу Турске, а неорбару Бугарску да ће вриједни Черкези делота обдежавати! —

Говорили смо о томе, како је порта послала свога дипломата Садик пашу у свијет, да јој тражи новаца, и једва један пут нађе овај и смоли некакав зајам, али жалостан, да жалости ни не може бити. Садик паша морао се у име порте обавезати, да се именује међународно јевропско повјерење, које ће бити над свадом тога зајма. Једни дво дана добише ово повјерење и употребљене га за интересе и за одлањање турскога дуга. Тијем је потпуно стављено и признано густорство над енципацијама сваса турске државе.

Рукују се је влада јавила народној скупштини, да ће споразумјевати се са руском владом, одоца изати Рукујуши у Петрограду свога заступника. Букарештински лист „Преса“ веома се радује томе и помиње том приликом сва дјела од г. 1829, за која Рукујуши Русији благодарност дугује. Између осталоглака: „Презувиши пар на себе, да буде јеман за рускују автономју и народност, он не чини ништа друго, него продужује и усавршује дјела својејих прелазка. Здружен са другим суверенима гарантних држава, он је само још појачао осјећање наклоности и благодарности, које Румунија према Русији гди. Румуни знају добро, да и у будуће неће Русија имати ништа друго бити, него благоданнио заштитник њихових права и њихове народности“.

Из Француске долазе још непавољне вјести — по владу француку. У неким накнадним изборима изабрани су сини републицијани. Нов доказ, да народ хоће републику. Друга непријатност је та, што је познати Рошеор са још пет другова побјегао из свога заточенија у Аустралију. Мисли се, да ће Рошеор доћи у Брисел или Лондон и ту да ће опет покренути свој лист „Атерну“ против дванастије владе, као што је векода против Наполеона. Још се не зна, како је Рошеор са другозива утешао, јер су били под јаким страхом. Мисли се, да се то бјегство спремао одавно и да су стављали на располагање велика средства као и засебни пароброд.

Инглешко парламенту предложена је дипломатичка кореспонденција о централној Азији. Из њо се види, да је Русија сада обуставила експедицију против јужних Туркозијана. Инглешка се је побовала, да би се из тога могла породити каква неприлика за Авганистан. У једној Горчаковској ноти спомиње се и констатира искрени споразумак с Инглешком.

— Из Париза граду „Видовдану“:
„За једну веома важну ствар кинам да вам јавим, која може имати великих посљедица, ако би

А поп Андрија: Ја нијесам с тој! Ти нас, попе, ископа! Боље да сте примили кој свијет. Пошто изгори то кућа и баци под копка кошта летину, зла ми је замјена и спешена. Од нас пет сто пушача, они којима остаде за војском здрави кућа сад ће чувати животе, а нама што су куће изгорјеле, бит ћемо се у по срца, као ко је беа дома остао. Него хајте да ме барем сад послушајте! Уздарили понас на логор у по ноћу, пошто зађе мјесец и Турци понављају, па ће пушке да пушке!

А један суца: И ја сам с тој, но поп Радо жали дво сиња, јер зна да ће они првије насрнути па њешто худурује.

А један други: Ја бих њешто рекао но се бојим да се поп Радо не ирдиде.

— Небу божија ти вјера, рече поп, во реца што ти год драго. Кад је слабо свезано, боље да је раздаришенио !)

— Видиши попе! — поврне суца — ја ћу ти рећи што киоти мисли а неће да изреку. Пресуо се до пуку глас као да си ти из њанека тјачне договорне спашом, и да нама кућа гори изнутра.

Поп се површи, дохвати пушку и опрући низ ону стржан говорећи: знам ја гдје се је та

ПОДЛЕСТАК.

НОПАНДРОВИЋ

НОВИ ОБИЊИ.

Правилност пантровоња друго половине осамнајестог вијека.

IV. Наша нека Пантровоња.

На у мору вјере на у мору вјере.

(Свршетак).

А поп Грегорија: Ако га се не бојим, што би жене и дјену вреноси? Ако га се бојим, је да се боде бити на граници но око изгорјелих кућа. Ко вјерује Турчину, из вјере излагао!

Пошто су четири дан вјерајали с једне на другу, — најбоље овико, није но овико — као што била вида кад презовала страх и сузна, неку на ову попа Андрија. Отпишу ниши да пређе слободно обдан и на чистој божијој вјери, а у толико пренесе жене и ћену на похране !)

1) Свирна.

1) Ша кавса где суши по гдје.

1) Тојку у вјере.

успјеха, а у неколико и открива завјесу с ових узрока, која су последицу промјене код нас произвели. Велики несрећан уједино и министар војна, поверљива је путом расписо корпусним командантима да гледају склопноти војску у корист царског сина Изабел-евандије. А знате да је данашња сугласна жеља да сина свог прогласи престолонаследником. Ту се дакле нешто спрема. У осталом Хусени-Авни-паша на свим високим војничким мјестима има своје пријатеље и приставце, које је већином узео из реда пређашњих другова својих из одавњих војничке академије, у којој се и он учио, па се на на њих може поуздати. Заступници великих сала узнемирани су, али још не могу непосредно да се укљешају. Владарство шта ће бити. Међу тим људи се надају да ће Хусени па скоро пасти, пошто страна хисарског вице-крала противу њега жестоко ради. Ако иако ово не изађе за руко, онда можемо свашта доживјети — Хусени је енергичан човек и не зауставља се на пред којом опасомошћу.

— „Земља“ пишу из Беча о дами железница ово:
 „У одбору о железницама извјестиле заступник Канавал, тајник корушке трговачке коморе, предложити ће да се преправља законско о-сновна, коју је влада предложила о дамањатској железници. Он излази да није оправдано ни с гледишта трговачко-обртног, ни с гледишта припохоњих гледиште изку ограничење радње на саме пруге Дрини-Силет, и Дрини-Перковић-Шибеник, пак за то предлаже да се радња предузме на све пруге, дакле и на Клин-Дрини и на Овештово-Задар.

Заступник Канавал, као извјестити струковњак, види је од ова колико би било неправедно и штетно да се овећаша радња на дање, јесте да се на све четри пруге предузме. Канавал је склон предложити одбору да се трошак повисе за доста на три милиона, и та свота да се дигне од узакршеног звјак 80 милиона. Он овако разлаже: Гласови, који долазе из Далмације, показују жалост стине онога пуцањца, којег је влада издала. Свота од е. 150,000 једна је до данас могла донекле ублажити то невољно стање, а товар смо на погу окужа. Са једним савиј милионем, и окружавајући радњу жељезничку учине да две пруге, слабо и касно би се дошло у помоћ страдалућима. Да се дође на сусрет милостиво својеручноме писку Н. В. нара, који жели да се влада постара наћи лијека невољама, треба започети радњу на сва мјеста, гдје је друга трацпрана, и повисити трошак.

Но жалкоже предлог Канавалов наћи ће у одбору пруге противнице највише са стране заступника Брестова и Хербста. Ова господа јавно кажу: ми нећемо да држава гради жељезницу дамањатску и да око ње троши 30 милиона, кад још није ријешено питање хоће ли Далмација прећи под круну св. Стефана или не, јер кад би прешла, онда ова страна би изгубила ту огромну своту. Напротив, ако се жељезница концесионира, онда ће зајакну припохоња плаћати овај, у чије руке буде Далмација пава.

С овим та господа признају да питање о сједињеној није било ријешено уставом године 1867. како су сами прије тврдили, и као министри одговорили на познати унут Стурма.

Но кад је то питање отворено, онда би бар требало прибавити све потребне услове, како би се жељезница најлакше концесионирати могла, те подићи припохоња и повратићи закон тако, како би се панири могли на 77% издати, јер у данашњем стању новчане вриједности неби било могуће наћи новаца на 85%, ни концесионирати жељезницу. Сутра (16. Марта) је одлучни дан тога посгу у одбору. Љубопитни смо знати за-каучак“.

Д О П И С И

(Т. С.) БЕЧ, 15. (27.) Марта. — (Из рајзс-рата. — Херст и левицари. — Хохенвартов говор. — Балкет опозиције. — Др Клајнах).

Десорганизација која је тајно давно већ у редовна уставојерних наступила сада се већ и опажати даје. Неслога међу фракцијама њихових расте од дана на дан. Шта ни се већ про-јектуло од бесјеле кнеза Ауерсперга, о којој сам вам ако се не варају у задњем допису сво-ме јавно, па до ономдашње сједнице, у којој се је уставојерна страна у очиглед деснице у два табора раздвојила, у којој је, као што само гласило младих Њемца „Дјучо Појтунг“ вели, све-чино прокламована неслога међу уставојерних фракцијама. Влада је узретила у бујет за годину 1874 и теолошки факултет на универзитету виенбуршком. Но пошто су на реченом факултету жековите као професори највишећи, то десница и напредњаци ријеше, да неуступају на ту пошту, већ да ју избришу из буџетског предрачуна. Но влада нехте о томе ништа да зна, јер се је она — што је јавна тајна — Раушеру и његовој страни у томе обезала била. Центрум стајо је уз владу, но уз њу стане и — чуда — већи дло левнице, који се је одијешо од вође Хербста. Тако је дошло да је влада жедан одржала пово-љу деснице, центрума и већег дјела левнице. Против владе стајали су Херст са мањим дијелом левнице. Хербста је дакле левница напустила, а к тому још долазе, да бечка уставојерна жунали-стика јасно осујеће владни приписеље и не-вјерне левицаре. То је та неслога о којој сам узводом говорио и која ево од дана на дан расте. Левицари хоће са свима да се одвоје од Хербста. Пису с њима заповољни, те за то многи за пред-стојећи избор у делегацију нехтедеше њему да-ти гласа. Пошто је највише гласова од свију кан-дидата добио (што је правно нечувано чудо), то је благодарио и на том мандату, па је изјавио, да он никакво мандат за делегацију не прима. Исто су левицари и на Гискру раздужени, па за то и мега неће да бирају у делегацију. Напред-њаци, Херст, Гискра и невјерни левицари сада су у свађи и то у таквој да ће можда од врло великих пошељадна бити. Тојак се креше — вл-дањемо шта ће нам вријеме довијети. Међутим ово је најновије било, што сам вам саопштини могао.

— Хоћу док узмогу нахати, одговори поп. А паша, арбанашки, па по гласа: А да не-ћеш већ никад ни довијети. На нареду једноже сги од страже да их изведе и потуку.

Поп Раде знао је нешто натучати арбанашки. Виђе да је потукуо. Како ага пође по целате, скочи на воге, трже из потаки дјиге индигарице ¹⁾ изтегна их, заједно прст за стражу и обије у-прави пашу у прст: — А гдје ти је вјера нешто безакони! викне поп а потегне да стражу. Оба хрежева скоче из оловнице, прашици се просну, а пушке изваљу. Шћане да га зубина заколе, но на побуду врискоче Турци, па их све извиеку, осни ћура Иманова, који им се украде и доврије доја, и око чега пуцана зрна као град. Затво-ри се у кућу и многе Турке убије кроз пушка-рицу. Док Турци нанесу славу и сјисено да га жива уведе у кућу, паде вођ, а он се спушти хитро низ прозор, скочи у море и преплива здра-во на оток Катич, под тучом турскпјих танага.

Турци опале пред зором оно десетак кућа на Ластви и неке друге по крај пута до грани-це. Шћане још квара починати, но се ирепаде да га не затеку Паштровићи на Цанјову улацу.

Тако сврши поп Андроски, најоглашенији Паштровић прошлога вијека, жртва зависти и пријесора.

Пређашње нећеде држао је вођа десног центрума и бивши министар—предсједник гроф Хохенварт великичакан гов-р, која је све ово, што је кнез Ауерсперг управо немисленого а пређашњој т. ј. Хохенвартовој влади реско, обо-рио. Сами противници зачуђани су се говору Хохенвартовог, која је и онет показао државнички дар свој. Министар Јасер одговорио је онет Хо-хенварту у мјесто Ауерсперга, који је из сјед-нице изостао био, јер осјећа да није ни другова, а како ли Хохенварту дорастао. Но и сам одго-вор Јасеров бијаше врло слаб, управо са свим неслачајан, те су се уставојерци за то и једни.

Опозиција давала је одприје у почет нег-дашњем министру дру Теазу и једном од првих њемачких научењака, банкер у хотел „Аустрија“. Том банкету предсједавао је гроф Хохенварт а присуствовале су све опозиционарне фракције а на име вође ових, тако на пр. у име Пољака др Смола, кнез Чарторијски и Грохолски; у име Тиролаца Грајтер, у име Словена и Штајераца Херман, у име Буковинаца бар. Хорнукаи а у име Моравца др Пражак, др Фалгерик, Љемљак и Вури. Даље су били на банкету: негдашњи ми-нистар повооједства барон Петрино, бивши ми-нистар просвете и правосуда Јирекс и др Хабзиетик. Прву је здравину говорио Хохенварт госту дру Шеелеу, на што овај издржави у здравје свију присутних и у постигнуће највиша и целог овозвиције.

Палатиновић говорио је у име дамањатских народњака и жељео је солидарности и јединство свију Словена аустријских. Палатиновић говорио је на српском језику. Љубиша наравно да није био на банкету, јер Љубиша је — владни човек.

Др Михајло Клајнах присујео је ових дана у Беч и већ је заузео своје мјесто у посланичком дову.

И: ВОЈНИЧКЕ КРАЈИНЕ, 15. Марта. — Давно недобросте гласа из сировашке Крајине, а и сада невамо се чине повратити; невоље, силе и притиска неослободитом се ни дан данас, к томе рђаво године, болест, глад и куца објавила са свихјх страна, а од никуд помоћи ни потпоре, па нико се ни не брину за нас.

Куд све то наредне невоље и бијеле, туд од невоје доба на жалост нашу, поче нас наш братски лист „Обзор“ нападати, нападати на на-род српски, нападати на српске заступнике, за-поче вриједати рано нашо старе, које су нас с њима скупа до кмета, то јест туђијех слугу дохерале, с којим се само паша непријатељи користе, на их против једнокрвне браће употреба-љују. — Не можемо пропустити мижегредно та нападати „Обзором“, јер кад он овако удари на Милетића, Бабеша и Костаћа, онда он боље нити са нама у овај крајини не мисли, кад „Обзор“ хоће да се он заступницима уклоне из кабарског сабора, онда знамо на што се ту тежи! — Но ми из овај крајина одговаримо братски „Обзору“, да није ударио равнијем правцом, јер доклен гођ Милетић и други не остану на овоме доследи-њем стовоњинштву; докле год они заступници буду по жељи свога народа бранили што се на-

а лаж зачала и ко је у нас унио. А данак ни једна Бага да бу ад поћи ваши под шатор, и ако неће проћи мирно, хоћу му, своту, крв понити, на ће то вијети јесам ли ја Обанш или Брокован!

Кад то изрече припаде потога. Ражали се оној деветињи, те они за ња сустопице да виде што ће бити, осни попа Андроски, који посла мје-сто себе синовица ћура. Не пушто их Турци међу војску са оружјем, а под шатор код паше уведу попа Андроски само трећера. Паћу паку је сје-ди прскрштењих ногу на расстру нељажу, пуши к пије кадеу из филдана. Рече им да посједају спран њега. Почне први поп: Ево нас пашо код тебе да те поможио од стране народа да даш војци наредбу да прође мирно и да нам не на-кости.

— А који си ти на име? упита га паша.
 — Ја сам поп Радо Андроски, ако ти је драго милоста!
 — А да сам то одавно жељно упознати, рече паша, јер ми људи кажу да си се узино по-што ни поткиде међу и дрвова је дужду.
 — Ја ти нијесам поткинуо међу, дода поп, нити сам је дрвова дужду, него сам браино оно моје од Спачоца, који су ми је хтејели поткинути.
 — А хоћеш ли во данас тако? пришта га паша.

Путом преко надушего поља, харала је необуздана војска лозе и жито. Бошко Грегосић су десет чобана стаде да се опире и бије. Око-ли их скла турски, разоружа и повеже. Кад дођу на ријеку Жељезницу код Бара, војска опочио да ручи. Ту објесе Мирчету Новоковића, а архи-јандирт Лобеза даскоко се овакне. Бошко Грегосић, видећи смрт очина, загроби једноко бегу ре-вердан, па му га окрене у прси. Пушка плава но састави, а Бошко из гласа. Ни у вору вјере, ни у пушки вјере! Ту га убију, а оно чобана осло-боду.

Након двадесет година влати Махмут ову невјеру у Крусажа, у Црној Гори, гдје остави главу, благо и војску. Бог не плаћа сваке суботе, но кад је вола неговати!

1) Мало паше оти се у врну у потки носе.

родно зове, како народне барјаке тако и сва народна права: док год буду они подизали глас свој против неваљаштине, притиска и неправде, — до то доба слажемо се ми сви са њиховим поступцима, са њиховом радњом и са њиховим ставовима, на коме ће их свак народ који за слободу тежи подупирати, и уз њих пристајати, па и бранити их од сваког нападања.

Што се жеље и савјета „Обзора“ тиче, то смо принуђени братски напути га, кад не види, на оне посланике, које ми нежемо да имонисуемо, да њих узме на опрез, па да прати њихову радњу. — Милетић и другови му не окрећу звабице за вјетром, но свагда по жељи народа свога, са највећим поштовањем и вољом народ заступају, на кад се њихови барјаци, њихови срезови, њихов народ против њихову поступку не подиже — зашто то „Обзор“ чини? Је ли то братски?

Из Карловца сретем ме један пријатељ те ми приповједа, како је читао у „Гласу Црногорца“ допис из Беча од 25/2, како је говорио Паганиновић у рајхсрату српско-хрватским језиком, а да је опазио са оловком поткривено српско-хрватском језику и пријетнуто латиницом „тај језик није дозволе познат, Molim газизнати ми тај problem“? Кољико се могло докучити, пријетба та бити ће од кога учитеља на карловачким ученицима, а то су вазорни лијеци, важе као и успојене блаженопочившег Старчевића и Кватерника. — Даље нико види се, кољико ти учитељи научнице, кад не знаду ни какав језиком говоре.

Из ДРОБЊАКА, 18. Марта. — Како је ово године готово по свида у нашој земљи велика нередница, у нас, Богу хвала, можемо рећи да је као најбоља. Наш крај, до душе, мало се бави земљорадњом, јер је вјесто паганинско, па народ живи већше дијелом од стове и највиши простране планине, богате пашом и изворима и може се урштити међу најбогатија племена у држави.

Од како се божијом вољом, највише прегуљем и повољу свијетлог дова Петровића ослободисмо од Турака, ни смо починули и у сваку се код нас види напредак. Док смо били турски, ми смо вазда међу собом били у крви и окрива, су да и правде није било, вазда је и највирији могло главом платити или од свога или од Турчина. Сад је пак са свијех другачије; у нас је мир, род и сигурност као и сада у Црној Гори; сва њиховој народима, па који неби задовољан био, ижеко вазда и у свако доба да иде на Цетине пред врхови, или пред самога вазла, да каже своје разлоге и да тражи правду.

Од како је Дробњак и што најстарији људи вазде никад у њима није било никакве школе. Писмен ижеко био нико до пона, и то јадно и невољно као и данас што је по Турској. Сада у томе већ другачије стојимо. У наших племену ове последње три четири године подигнуто је пет школа, од којих је једна главна са четири разреда. У ове школе иду редовно око 250 дјете. Учители добијају плату из државног кесе. Ово је одста највећа срећа по народ, јер нежеко тек школом настани оно што треба да будемо. Овом приликом не могу пропустити да вам не јавим, како је и код нас лијеп војнички ред од како је командиром честити Грубан Церовић. Кољико озбиљност и правичност овога војничког гавара, тољко опет и послушност поданих заслужују сваку похвалу.

Једну би још имао казати, која, ижеко, да би од велике користи била по овај народ, који је удаљен од пазара, а то је: да би наша влада наредила да се отвори међу нама редовни пазар. Народ би се овоже јако обрадовао, јер би ижеко прилике да купи своје потребе у мјесту гдје би уједно могао продати своје производе, а да ижеко принуђени одити у турске градове и пазаре, који су много удаљени од нас.

ЦЕТИЊЕ, 30. Марта. — Поудавно можемо јавити да ће се наша пошта отворити 19. Априла (1. Маја по н. к.) о. г. Тек сазнамо од поштинско управе, јавићемо колико ће пута и у којим дане ижеко пошта одавде у Котор и из Котора на Цетине.

ТУРСКА. — Конференција у иже царске па суецком каналу остаде безуспјешна.

„Н. с. Преса“ бројављају из Цариграда, да је агент српско кнежевине код порте г. Филија Христић службено саопштио министру вазскихјех послова, да ће кнез Милан доћи почетком ижекога мјесеца на подворење султана. Порта је пристаја да се турска железница са српском састави код Нана.

РУМУНИЈА. — Бивши кнежевски дворски харша Ђорђе Филинско постављен је за диолатског агента у Петрограду.

ГРЧКА. — Опет министарска промјена. Булгарис са друговима даде оставку, а краљ је пријео.

ШПАНИЈА. — Карлисте су у иже потованијех бојеса јако потучени. У боју 15. о. м. изгубили су преко 2000 људи. Многи су заробљени. Одсудни бој још није био, за који се сада с обе стране опет живо спремају.

ФРАНЦУСКА. — Рошфорона кћи добила је потавних вјести о својој оцу, који се за сада највероватно налази у Бриселу.

ЊЕМАЧКА. — Бисмарку честитали су са свих страна његов 63. рођен дан. Честитао му је и краљ баварски. Његова болест опет постаје опасна.

ИТАЛИЈА. — Из Рима јављају, да је Лигонели мољно пазу за одушт, али папа да га већ ег дана није пријео.

К Њ И Ж Е В Н О С Т

— (К славенској узајамности). Слав. добротворни одбор у Петрограду највероватно ове године издаће старославенску читанку, коју ће првредити професор Лапински.

Исти одбор спрема да изда „Магазин“ о појединим словенским племенима, гдје ће бити кратки преглед политичног и књижевног стања свијех племена и опширно биљешке о статистици, радности, трговини и т. д. Руски дво узео је да изрази г. Будиловић, а остало г. Вацлавик.

Правна учитељска задруга, која је учествовала на славенској учитељској конгресу у Бечу, највероватно да изда историјски атлас свијех славенских народа за народне школе. Један у Словенству славно познати списатељ чешки пријео се, да напише текст за карте, који ће се штампати у свијема словенским језицима.

— Изинила је друга списка „Словенскога Педагога“, овога изврсног часописа, који ревносно негује науку и словенску узајамност. Садржи је овај: 1. Српске народне школе у Угарској, у најновијој пријеме (српским језиком). — 2. Руске основне школе по руском кој. стат. зборнику (чешки). — 3. Сроство и разлика словенских језика (чешки). — 4. Пољски правниче прежа чешкоме (пољски). — 5. Народне школе у Црној Гори од Филија Радчевића (српски). — 6. Предавање на интерјем језику у овш. школама (чешки). — 7. Како се повећала војна граница, од Пешке, школског реверента у Прагу (чешки). — 8. Књижевно новости у свијех словенских народа.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(Изложба у Филадельфији год. 1876) ижеко одјековачити се новом библијском кулом. Већ је готова основа за кулу, која ижеко надвисити и највише зграде, што их до сада свијет има, ижеко него за цијелу њихову везну и тако ће заслужити ижеко нове библијске куле.

Осново научнише два најславнија америкинска градитеља и мјештана: Кларко и Ревес, те су сава њихова ижеко готова јамство, да ће дјело поћи за руком. Цијела везнајна зграда састојати ће од огромних решетака од кована жељеза, које ће бити унакрст међу собом срезане, тако да ће међи вјетар цијелу кулу кроз пропухавати. Иначе да је кула, ижеко сје стране чврста, могао би се вјетар у му упрти, те цијелу кулу стравити.

Доља промјер куле бити ће 150, а горњи 30 стога: њезина висина пако 1000 стога. Да си може представити та висина, споменимо, да је највиша зграда на свијету, 11.000 годниња шпанајца Кеоррова у Египту висока 486 стога, даље ни половину те основне куле; друга највиша зграда, храм св. Петра у Риму, висок је 443 стога, горањ главниог храма у Шрасбургу 438, горањ св. Стјепана у Бечу 436 стога и т. д. Цијелу зграду ижеко држати четири огромна ступа жељезна: у средини бити ће велика цјевина, у којој ће се посјетници у 3 минути дизати на врхунац куле, а у 5 минута с жеко се спустити и то све по 400 особа на један пут. Коју се неби ижеко овако летети, моћи ће се пељати по скалимама, што ће се с тога вјугати до врха око те цјевине. Цијело је дјело прорачунио на 1 милион долара, који су новци већ сабрали добре воље.

(Увоз и извоз Далмације). Знаде се, да Далмација заузима посебно царинско окружење. „Н. Преса“ наводећ вриједност увозних и извозних добара монархије аустро-угарске у последњем годиница наводи за Далмацију ове податке:

Г. 1872 увезло се у Далмацију добара за 9,175,025 ф.
 „ 1873 „ „ „ „ „ 8,881,684 ф.
 „ 1872 извезло се из Далмације „ „ 6,852,913 ф.
 „ 1873 „ „ „ „ „ 6,249,659 ф.

Код изважених добара из Далмације одлаже се знаменити извоз код њића, и ула, јер се ових за 779,469 ф. ижеко извезло; даље главних продуката земље: вина и ула се извозило. Услед породнице и лоше бербе смањило се извоз вина за 140,460 центих, а извоз ула за 5784 центих.

(Париз). По бројењу пуца од 1872 године било је те године у Паризу 1,851,792 становника. У тај број урачунава је која посада од 33,082 коња. Од свега пуца није се ван свако 642,718 челлади у Паризу родило; близу динје трећине пуца састоје од дољевника.

(Вукови у Русији). „Глас“ тужи се, да вукови починове велику штету особито по невојни губернијама. Немач скоро окружи, које неби сваке године из овнихких срећина потрошило ижеко стотина рубаља на тамањене вукова, ни корист је јако слаба. За вука плаћају се два рубаља, у мекојни крајевина пет рубаља. У купштини стаљина губерније володске изказано је, да су у последње три године вукови покљани 15,018 коња, 26,745 говеда и 105,824 главне ситне стоке. Извјештај купштинско срачунао је, да вукови начине свако године у тој губернији преко 380,000 рубаља кљара! У тој же губернији до душе најгоре, но ижеко друге није добро а у Русији има четрдесет губернија. Ко би узтардео, да вукови по свој Русији свако године учине ижеко милиона рубаља кљара, неби се преварио.

(Статистика разведених у Паризу). Године 1871 подиешено је у Паризу областна 1711 прошва за развод (расписе) брака; тих подиешених потекло је 1554 од госпоња, а 157 од мужева. У 143 случаја није се могло дознати, каква су стаљана странке; од осталих биљано 285 куће вазствника или оновихких, који извршују тако звано леберално стање, 438 трговаца, 257 ратара, 588 радника свако врсти, 1100 страначки ижеко дјете; у 64 случаја наведени су изврдени и злоствалњаче као узрок; у 64 случаја биле су суициде, а у 48 суициди отпуњени због прељубе; у 14 случаја били су супруг или супруга осуђени на обезбаштнујуће казне. 11 таквих бракова ижеко трајало ни годину дана; у 317 бијаху супрузи 5, у 479 5 до 10, у 566 10 до 20, у 299 случаја, 40 до 50, а у два случаја преко 50 година ожемени. У 231 случају највише бијаху супрузи, 400 тужба узето је натраг, а 140 одбито; остало расправано је суд.

(Нужнијатичка збирка покрадена). Матици словачкој у Туринском св. Мартину укралоше у ноћи 11. на 12. Марта нужнијатичку збирку. Златан новац ижеко није јој ниједан остао, сребрних је вељана одиешена. Кољико је кљар, види се одатле, што је рајатељство 500 кљорина награде обекло, ако му ко што дојави, по чеш би се тати и украдени новци [стгил.